

‘Welke moeder laat nou haar kind opnemen?’

Het klinkt als een nachtmerrie: je kind laten opnemen op een psychiatrische afdeling. Maar Anneke (45) zag geen andere uitweg meer voor haar dochter Lisa (nu 12).

‘DE ARTSEN ZAGEN DAT ZE NIET IN ORDE WAS, MAAR NIEMAND WIST WAT ZE HAD’

Aanneke: ‘Het moment dat we Lisa wegbrachten, vergeet ik nooit. Ze draaide zich om en liep zonder iets te zeggen de psychiatrische afdeling op. Emotieloos. En ik? Ik had geen tranen meer, voelde me moe en compleet leeg. Maar diep in mijn hart kon ik wel janken van opluchting. Eindelijk gewone dingen kunnen doen, zonder te hoeven nadenken. Eindelijk met de andere kinderen een spelletje kunnen doen. Eindelijk... even geen Lisa. Als baby was Lisa heel eenkennig. Ze was erg op mij gericht: als iemand anders haar vasthield, raakte ze volledig in paniek. Ik gaf haar twee jaar lang borstvoeding – vaste voeding wilde ze niet – en ze sliep bij mij in bed. Inslapen was elke avond een probleem en doorslapen lukte haar niet. Ze claimde me 24 uur per dag, zeven dagen per week en liet me letterlijk nooit los. Toen haar zusje Evelien een jaar na Lisa werd geboren, begon ik steeds meer verschillen te zien. Evelien was een totaal ander kind, helemaal niet eenkennig en een makkelijke eter en slaper. Haar kon ik veel makkelijker loslaten. Eveliens motorische ontwikkeling verliep ook veel sneller dan die van Lisa. Lisa’s vader en ik kregen de indruk dat haar conditie erg slecht was – ze zag altijd lijkbleek – en bezochten een kinderarts. Die kon niets bijzonders vinden. Rond de tijd dat Lisa naar school ging, was ik bevallen van onze derde dochter, Merel, maar Lisa was nog niet zindelijk. Er was iets met haar, maar wat? Toen Lisa ouder werd, werd het steeds duidelijker dat er iets niet klopte. Op school liep ze doelloos rond in het klaslokaal, zonder echt te spelen. Tijdens het kringgesprek babbelde ze nooit gezellig mee met haar klasgenootjes. Op het ‘goedemorgen’ van de juf weigerde ze te reageren. Haar gedrag gaf irritatie en onbegrip bij de leerkracht. Thuis bleef ze ontzettend afhankelijk van mij. Met simpele dingen als douchen en aankleden moest ik haar helpen, ze leek maar niet te begrijpen hoe dat moest. Ze kon nog geen boterham voor zichzelf smeren. ’s Avonds was ik twee, drie uur met haar bezig voordat ze eindelijk sliep. Een uitputtingsslag. Een enkele keer bracht haar vader haar naar bed, maar dat kon alleen als ze mij niet zag; ik verstopte me dan in de keuken. Als Lisa iets naars had meegemaakt op school, stapte ze thuis over de drempel en plaste en spuugde ze ter plekke op de grond. Steeds vaker kreeg ze woedeaanvallen. Dan sloeg ze met deuren en deed ze een plas. Haar woedeaanvallen gingen regelmatig gepaard met zware

hoofdpijnen. Dan lag ze te krijsen op bed. Ik stond erbij en keek ernaar. Ik mocht haar niet aanraken en kon haar niet troosten. Zo’n aanval kon uren duren en ik probeerde dan uit te vinden wat er was gebeurd. Pas als ik raadde wat er was – dat ze ruzie had gehad, bijvoorbeeld – werd ze rustiger en verdween de hoofdpijn. Maar intussen had ik een hele middag met een gillend, hoofdbonkend kind gezeten terwijl de andere kinderen meehuilden.’

Altijd-boos-mama

Ons hele gezin draaide alleen nog maar om Lisa. Van onverwachte dingen raakte ze in paniek. Dus moest ik bij elke stap die ik zette drie stappen vooruitdenken. Als ze meeging naar een winkelcentrum, keek ik eerst of het er druk was en waar de dichtstbijzijnde uitgang was. Als ik de auto niet kwijt kon, werd Lisa al zenuwachtig. Eten en slapen moest op vaste tijden gebeuren, anders zette Lisa het op een krijsen. Haar zusjes leden er onder, want Lisa reageerde haar boosheid ook af op hen. Als Lisa moe was, bracht ik ze alle drie zo vroeg mogelijk naar bed, om van de stress af te zijn. Maar dat gaf geen ruimte om spontaan iets leuks met elkaar te doen. De situatie werd slopend. Lisa zoog alle energie uit me en ik was zó moe. Ik hield van Lisa, maar dacht: doe toch eens een keer gewoon, eis niet zoveel aandacht! Op een gegeven moment suggereerde haar juf dat ze weleens PDD-NOS zou kunnen hebben. We lieten haar testen. Lisa was toen zeven. De test wees uit dat ze waarschijnlijk inderdaad PDD-NOS had. Behalve gedragsproblemen had Lisa typische lichamelijke verschijnselen. Ze had kleine voeten die hol stonden. Ze kon haar vingers veel verder strekken dan normaal was. Ook had ze een brede borst en was haar huid niet gewoon glad, maar met rasters. Het zat ons allemaal niet lekker en we gingen met Lisa het ziekenhuiscircuit in. We liepen van geneticus naar neuroloog en van orthopeed naar kinderarts. Lisa kreeg echo’s en scans en werd uitgebreid onderzocht. Maar hoewel alle artsen zagen dat ze niet in orde was, kon niemand ons vertellen wat ze had. Intussen had ik gesprekken met een instantie voor geestelijke gezondheidszorg. De psychologe met wie ik sprak, zag dat het niet langer kon en vroeg: ‘Waarom laat je Lisa niet ter klinische observatie opnemen?’ Mijn eerste gedachte was: doen! Ik stond met m’n rug tegen de muur, was zó wanhopig. Maar direct daarna dacht ik: nee, natuurlijk doe ik het niet. Welke moeder brengt haar kind nou weg? Een tijdlang bleef ik twijfelen, maar ik zag uiteindelijk >

'ZE ZAT OPGESLOTEN IN HAAR LICHAAM EN IK, HAAR MOEDER, BEGREEP HAAR NIET'

geen andere uitweg. Dus brachten we Lisa weg, in eerste instantie voor een week. De omgeving toonde geen begrip. Sterker nog: sommige mensen verklaarden me voor gek dat ik mijn kind liet opnemen. De twijfel sloeg toe, ongenadig. Ik vroeg me af of ik Lisa misschien gebruikte om zelf aandacht te krijgen. Ik worstelde met tegenstrijdige gevoelens: opluchting, schuld, verdriet. Na een paar dagen mochten we Lisa ophalen om het weekend thuis door te brengen. Dat eerste weekend negeerde ze mij en trok ze naar haar vader. Dat deed me enorm veel pijn en mijn schuldgevoel werd nog groter. Maar twee dagen later werd ik eindelijk bevestigd in mijn gevoel. We hadden een gesprek met een ouderbegeleider en zij zei onomwonden: 'Het is veel erger met Lisa dan jullie denken.' Uit één week observatie bleek dat Lisa jarenlang overvraagd was, zowel door ons als door school. Signalen die voor anderen heel duidelijk waren, pikte zij niet op, met alle gevolgen van dien. Al Lisa's gedragingen – het plassen, het niet of heel heftig reageren – waren voor haar manieren om alle spanningen van de dag af te reageren. We kregen het advies om Lisa tijdelijk uit huis te laten plaatsen en te laten opnemen op de psychiatrische kinderafdeling, zodat er een definitieve diagnose kon worden gesteld en ze zo mogelijk behandeld kon worden. Weer voelde het heel dubbel. Enerzijds voelde ik me erkend, maar ik was ook intens verdrietig. Lisa zat opgesloten in haar eigen lichaam en ik, haar moeder, begreep haar niet.

We besloten haar te laten opnemen zodat er een diagnose kon worden gesteld. Na tien weken kregen we uitsluitsel: Lisa is autistisch. Het hele puzzeltje paste in elkaar, het verklaarde alles. Er volgde tweemaal een periode van zestien weken behandelplan, waarbij Lisa alleen in de weekenden en op feestdagen thuis was. Met name in het begin miste ik haar niet. Ook Evelien voelde hoe relaxed het nu was. We genoten van de rust thuis. Tegelijkertijd vroeg ik me toch steeds af hoe het met mijn dochter ging. Wat deed ze, wat at ze, kon ze wel slapen? Wie troostte haar als ze verdriet had? Soms kwamen we op een voor Lisa onverwacht tijdstip op bezoek en dan vroeg ze: 'Wat doen jullie hier?' Ik voelde me dan afgewezen. Wat deden ze toch met haar? Ik kon haar niet loslaten en dat vond ik zwaar. Later, toen het beter met haar ging, begon ik haar meer te missen. Een emotioneel zware tijd was het, maar toch ook een zinvolle periode. Lisa leerde vaardigheden die ze nodig had, zoals hoe je speelt en communiceert met andere kinderen. Of hoe je ermee omgaat als je boos bent.

Ook wij als ouders werden begeleid. Stukje bij beetje kregen we inzicht in Lisa's gedachtewereld. We begrepen dat we heel direct en concreet met haar moesten communiceren, heel basaal. Als ik wilde dat ze mee naar buiten ging, moest ik zeggen: 'Lisa, trek nu je jas aan. En trek nu je schoenen aan.' We leerden om haar stemmingen te accepteren, maar wel te begrenzen. Dus te zeggen: 'Ik zie dat er iets is met jou, je mag best even boos zijn, maar over vijf minuten is het over.'

Overwinning

'Al met al is Lisa ruim zeven maanden opgenomen geweest en heeft ze nog een tijdlang een naschools traject gevolgd. We besloten geen verder onderzoek te laten doen naar haar lichamelijke symptomen. Inmiddels zijn we een paar jaar verder. Lisa is nu 12 en het gaat stukken beter met haar. Ze heeft inzicht in haar reacties en zelf begrijp ik haar ook veel beter. Ze reageert niet uit onwil, maar uit onmacht. En dat richt zich niet op mij persoonlijk, maar op een situatie. We weten nu allebei hoe we een stressmoment ten goede kunnen keren. Laatst was Evelien jarig en Lisa was boos op haar. 's Avonds kwam ze zelf tot de conclusie waarom. 'Ik ben gewoon jaloers, mama,' zei ze. Dat ze zoveel zelfinzicht heeft, maakt me blij.

Drie jaar geleden ben ik gescheiden – om redenen die niets met Lisa te maken hebben – en ben ik met de meisjes verhuisd. Er is dus veel veranderd, maar ze reageren er alle drie prima op, ook Lisa. Voor haar was het vooral belangrijk te weten welke kamer ze kreeg en welke kleuren ze mocht uitkiezen. Ze ontwikkelt zich op een manier die ik niet voor mogelijk had gehouden. Als ik Lisa nu vraag om naar de bakker te lopen en een brood te halen, dan doet ze dat gewoon.

In de tijd van Lisa's opname hield ik een dagboek bij en dat heb ik via internet uitgegeven. Ik hoop dat het ouders in dezelfde situatie herkenning biedt. Terugkijkend heb ik er geen seconde spijt van dat ik mijn dochter heb laten opnemen. Ik zag het als mijn plicht om haar het beste te geven wat ik kon en zou het zo weer doen. Het heeft ons goed gedaan. Ik was Lisa kwijt, maar heb haar weer teruggekregen. □

Zal ik je ooit begrijpen? Lisa's verhaal door Anneke Fleurke is verkrijgbaar bij www.boekscout.nl (kijk onder 'diversen').